

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดความมั่นคงของชาติ และความมั่นคงภายใน

Dwight D. Eisenhower ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาคนที่ ๓๔ ได้กล่าวไว้ว่า “Security is a great burden, but war, the failure of security, would be a catastrophe” (ความมั่นคงเป็นภาระอันหนักยิ่ง แต่การสงคราม ซึ่งเป็นความล้มเหลวของความมั่นคง ควรจะเป็นความหายนะ) จากความหมายนี้เน้นไปที่ความสำคัญและภาระอันหนักหน่วงของความมั่นคง ที่จะต้องรักษาไว้ในทุกระดับของสังคมโลก เพื่อมิให้เกิดสงคราม ซึ่งถ้าปล่อยให้การรักษาความมั่นคงเกิดความล้มเหลว ผลที่ตามมาก็คือ สงครามอันหมายถึงความหายนะ (พจน์ พงศ์สุวรรณ, ๒๕๖๖ : ๔๑)

Joseph Nye ผู้เขียนบทความเรื่อง “What New World Order” ในปี ค.ศ.๑๙๙๓ และ “The Case for Deep Engagement” กล่าวว่า “ความมั่นคง มีความสำคัญเหมือนกับออกซิเจน” จากประโยคนี้สามารถบ่งชี้ถึงความสำคัญของความมั่นคงไว้ได้อย่างดียิ่ง ออกซิเจนนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนจะขาดมิได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในเวลาปกติที่มีห้วงออกซิเจนอยู่ในห้วงบรรยากาศ เรามักจะไม่คำนึงถึงหรือนึกถึงความสำคัญของมัน อีกทั้งเรายังช่วยกันทำลายด้วยซ้ำ ธรรมชาติที่เมื่อเกิดอากาศไม่บริสุทธิ์ เกิดการขาดออกซิเจนขึ้น เราจะนึกถึงมันขึ้นมาทันที เพราะมันสามารถทำให้เราถึงกับต้องเสียชีวิตได้ ความมั่นคงก็เช่นเดียวกับออกซิเจน ในเวลาปกติเรามิได้นึกถึง จะนึกถึงก็ต่อเมื่อขาดมันไป ซึ่งถึงเวลานั้นจึงจะเห็นความสำคัญ (Joseph Nye, ๑๙๙๕ : ๕๐ - ๑๐๒)

ความมั่นคงของชาติ เป็นเป้าหมายที่ทุกประเทศต้องการ ซึ่งความมั่นคงของชาตินั้นหลายคนจะมองว่า เป็นเรื่องราวที่อาจเกี่ยวข้องกับทหาร การสงคราม หรือความรุนแรงต่างๆ แต่ในปัจจุบัน เรื่องความมั่นคงของชาตินั้นเกี่ยวกับสิ่งต่างๆหลายมิติ มิใช่ในมิติของความรุนแรงเท่านั้น ยังมีด้านของความมั่นคงภายในซึ่งมีรากฐานมาจากความมั่นคงในชีวิตของประชากรในชาติ ตลอดจนเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลกระทบต่อมนุษย์ มิติเหล่านี้ล้วนเป็นอีกด้านหนึ่งของความมั่นคงของชาติ

ในปัจจุบัน หลังจากการยุติของสงครามเย็น หลายสิ่งหลายอย่างได้เปลี่ยนไป การให้ความสำคัญกับพลังอำนาจทางการทหารแต่เพียงอย่างเดียวเริ่มลดลง แนวความคิดระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตามแบบประเทศสหรัฐอเมริกาလာเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายเกือบทุกประเทศ

แทบทุกประเทศในโลกมุ่งหน้าการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจของตนให้มีความเข้มแข็ง มีความได้เปรียบเหนือประเทศอื่น สามารถป้องกันการคุกคามด้านเศรษฐกิจจากประเทศอื่นๆ ซึ่งที่กล่าวมานี้ทำให้เห็นว่า ความมั่นคงของชาติในปัจจุบันจะมุ่งเน้นความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลัก ส่วนความมั่นคงด้านอื่นๆ จะมีความสำคัญในการสนับสนุนให้ประเทศนั้นๆ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจนั่นเอง

สำหรับความหมายของความมั่นคงของชาตินั้นมีคำนิยามมากมายจากหลายแหล่งอ้างอิงที่สำคัญ เช่น ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๕ กล่าวว่า “ความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หมายความว่า การให้อำนาจอธิปไตยหรือสวัสดิภาพของประชาชนให้อยู่ในความมั่นคง ปลอดภัย รวมถึงการให้ประเทศดำรงอยู่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”

และสำหรับ เอกสารประกอบการศึกษา วิชา ความมั่นคงศึกษา (Security Studies) ของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก (วิชัย ชูเชิด, ๒๕๔๔ : ๑๕) กล่าวว่า “ความมั่นคงของชาติ หมายถึง สภาวะการณ์หรือสภาพที่รัฐชาติ ภายใต้การนำของรัฐบาลที่มีอำนาจอธิปไตยในการปกครองดินแดนดังกล่าวด้วยตนเอง ที่สามารถดำรงอยู่ด้วยความปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นภัยคุกคามใดๆ ความเกรงกลัว ความกังวล และความสงสัย มีความเจริญก้าวหน้า มีเสรีต่อความกดดันต่างๆ ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนภายในชาติดำเนินไปได้อย่างอิสระ มีความแน่นแฟ้นเป็นปึกแผ่น มีความแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงไปโดยง่าย มีความอดทนต่อแรงกดดันต่างๆ ที่มากระทบในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเอกราช อธิปไตย ด้านบูรณาการแห่งดินแดน ด้านสวัสดิภาพ ความปลอดภัยและผาสุกของประชาชน ด้านการปกครองของประเทศและวิถีการดำเนินชีวิตของชน อีกทั้งจะต้องมีขีดความสามารถที่จะพร้อมเผชิญต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น”

พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น กล่าวว่า ความมั่นคง หมายถึง “การทรงตัวอยู่อย่างแน่นหนาถาวร ดำรงเอกราช มีเสรีภาพแห่งชาติ มีความสงบสุขภายในประเทศ มีความแน่นอนในชีวิต เศรษฐกิจของพลเมือง คาดหมายรายได้ของรัฐได้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง ค่าของเงินตรามีเสถียรภาพ รัฐไม่ต้องประสบความยุ่งยากระส่ำระสาย ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ง่าย ผู้คนพลเมือง รู้สึกมีความปลอดภัยมีความหวังและความไว้วางใจในอนาคต และยังไว้วางใจต่อไปอีกว่า ถึงแม้ผันผวนหรือเหตุร้ายอันใดจะเกิดขึ้นมา รัฐสามารถจะต่อสู้หรือป้องกันได้” (อุปถัมภ์ อินทามระ, ๒๕๔๐ : ๔๒ - ๔๓)

พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา อดีตรองนายกรัฐมนตรี และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ให้ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติ “ความมั่นคงแห่งชาติ” หมายถึง การให้อำนาจอธิปไตย บูรณภาพของดินแดนและสวัสดิภาพของประชาชนอยู่ในความมั่นคงและ

ปลอดภัย รวมถึง การให้ประเทศดำรงอยู่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย (พจน์ พงศ์สุวรรณ, ๒๕๖๖ : ๔๔)

พลเอก สายหยุด เกิดผล อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด ให้ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติไว้ว่า “ความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง ความรู้สึกของคนในชาติส่วนใหญ่ที่มีความรู้สึกหวงแหนของชาติอยู่ในสถานะมั่นคง ทั้งนี้ด้วยความเชื่อมั่นและเข้าใจอย่างถูกต้องว่า กิจกรรมทั้งสี่ด้านของชาติ คือ กิจกรรมทางด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา มีประสิทธิภาพในตนเองสนับสนุนซึ่งกันและกัน ความขัดแย้งต่างๆ หากมีขึ้น ก็จะสามารถประสานความเข้าใจ และประสานการปฏิบัติได้ในระดับชาติ” (วิทยาลัยเสนาธิการทหาร, ๒๕๕๙ : ๒ - ๓๐)

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) โดย นาย สามารถ ศรียานงค์ อดีตผู้อำนวยการกอง ๗ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๘ ได้บรรยายถึงความมั่นคงแห่งชาติไว้ว่า ความมั่นคงแห่งชาติ มีความหมาย ๒ นัย คือ ความหมายทั่วไป และความหมายเฉพาะ (สามารถ ศรียานงค์, ๒๕๖๘)

ความหมายทั่วไป หมายถึง ความอยู่รอดปลอดภัย (Survival) และความเจริญก้าวหน้า (Growth) ที่จะเผชิญ กับสถานการณ์ทุกรูปแบบในอนาคตได้ หรือความเป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้นคงทนของชาติ

ความหมายเฉพาะ หมายถึง การที่เอกราชของชาติ บูรณภาพแห่งแผ่นดิน และสวัสดิภาพของประชาชน อยู่ในความมั่นคงปลอดภัย รวมถึงการให้ประเทศดำรงอยู่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กำหนดภัยคุกคามของความมั่นคงของชาติไว้ ๒ ทางคือ ภัยคุกคามจากภายใน เป็นปัญหาทางด้าน การเมืองภายในประเทศ, ปัญหาเศรษฐกิจ, ปัญหาพื้นที่ด้อยพัฒนา, ปัญหาชายแดน, ปัญหาทางด้านสังคมจิตวิทยา และปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ภัยคุกคามจากภายนอก เช่น ปัญหาความขัดแย้งของสังคมโลก, ปัญหากลุ่มประเทศมุสลิม, ปัญหาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

นอกจากนี้ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดเรื่องชี้วัดความมั่นคงไว้ ๔ ประการ คือ

๑. ประเทศชาติ มีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งแผ่นดิน
๒. ประชาชน มีความปลอดภัย ความอยู่ดีกินดี และสวัสดิภาพของประชาชน
๓. การปกครอง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
๔. เกียรติศักดิ์ เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของชาติ

“ความมั่นคง” มีความหมายครอบคลุมหลายมิติ และมีประเด็นในด้านต่างๆ ซึ่งปัจจุบัน นิยมเรียกว่า “Comprehensive Security” เช่น

ความมั่นคงทางทหาร หมายถึง ความพร้อมทางทหารเพื่อป้องกันการรุกราน

ความมั่นคงทางด้านการเมือง หมายถึง การมีระบบการเมืองที่มั่นคง มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หมายถึง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง มีอัตราการส่งออกสูง ประชาชนมีรายได้ต่อหัวสูง

ความมั่นคงทางสังคม หมายถึง คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีระบบสาธารณสุขที่ดี ปลอดภัยไร้เจ็บ และมีความอยู่ดีกินดี เป็นต้น

ดังนั้นถ้าจะสรุปเพื่อให้เข้าใจง่ายและกระชับนั้น ความหมายของความมั่นคงของชาติจะหมายถึง “สภาพที่รัฐใดรัฐหนึ่งสามารถดำรงสภาพของรัฐนั้น ๆ ได้ในทุกสถานการณ์ ไม่ว่าสภาวะนั้นจะเป็นเช่นไร” สำหรับแนวความคิดของความมั่นคงนั้น (วิชัย ชูเชิด, ๒๕๔๔ : ๒๑) ได้แบ่งแนวความคิดของความมั่นคงออกเป็นสองประเภทคือ แนวความคิดความมั่นคงระหว่างประเทศ และแนวความคิดความมั่นคงทั่วไป โดยแต่ละแนวความคิดจะมีแนวความคิดย่อยดังต่อไปนี้

๑. แนวความคิดความมั่นคงระหว่างประเทศ มีแนวความคิดย่อยที่พิจารณา

๔ ประการ คือ (วิชัย ชูเชิด, ๒๕๔๔ : ๒๑ - ๓๒)

๑.๑ ความมั่นคงร่วม (Collective Security): แนวความคิดนี้เกิดขึ้นหลังจาก สงครามโลก ครั้งที่ ๑ ที่หลายชาติบอบช้ำจากสงคราม จึงพยายามให้โลกมีความสงบสุข มีสันติภาพ ด้วยการผลักดันให้มีกฎเกณฑ์ เพื่อป้องกันและลงโทษประเทศที่ก่อสงคราม โดยแนวความคิดนี้ทำให้หลายประเทศร่วมกันจัดตั้งองค์กรสันนิบาตชาติ (League of Nations) เพื่อดำเนินการในการจัดการระเบียบดังกล่าว อย่างไรก็ตามองค์กรสันนิบาตชาติประสบความล้มเหลวในที่สุด แนวความคิดของความมั่นคงร่วม โดยส่วนใหญ่แล้วจะให้ความสำคัญด้านสงครามและการทหารเป็นหลักมากกว่าความสำคัญด้านอื่น

๑.๒ ความมั่นคงสมบูรณ์แบบ (Comprehensive Security): แนวความคิดนี้เกิดขึ้นเป็นลำดับต่อมาจาก ความมั่นคงร่วม ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จมากนัก โดยแนวความคิดนี้จะเป็นแนวความคิดที่มุ่งเน้นในการพัฒนาพลังอำนาจของชาติทุกด้านอย่างได้ดุล คือพัฒนาพลังอำนาจของชาติทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน และเท่าเทียมกัน เพราะถ้ามุ่งเน้นไปในด้านใดด้านหนึ่ง อย่างเช่น การทหารเพียงด้านเดียว นอกเหนือพลังอำนาจของชาติทางด้านอื่น เช่น

เศรษฐกิจอาจส่งผลกระทบให้ประเทศขาดความพร้อม ในการป้องกันประเทศอันนำไปสู่การสูญเสียเอกราชในที่สุด

๑.๓ ความมั่นคงสามัญ (Common Security): แนวความคิดนี้เกิดขึ้นครั้งแรกในยุโรป หลังจากการประชุม “การลดอาวุธและความมั่นคง (Independent Commission on Disarmament and Security Issues)” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันความขัดแย้งกันด้วยการใช้อาวุธนิวเคลียร์ในปี พ.ศ.๒๕๒๕ การประชุมครั้งนี้มีรายงานเรื่อง “Common Security: A Blueprint for Survival” ของอดีตนายกรัฐมนตรีสวีเดน ที่กล่าวถึงหลักการ ๖ ประการของความมั่นคงสามัญ คือ ๑) ทุกชาติมีสิทธิตามกฎหมายในเรื่องความมั่นคงของชาติ ๒) กำลังทหารมิใช่เครื่องมือในการแก้ปัญหความขัดแย้งระหว่างชาติที่ถูกต้องตามกฎหมาย ๓) ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของนานาชาติจะต้องมีการยับยั้งชั่งใจต่อการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงได้ ๔) ความมั่นคงมิได้เกิดจากการใช้กำลังทหารที่เหนือกว่า ๕) การปรับลดกำลังและจำกัดขีดความสามารถทหารมีความจำเป็นสำหรับความมั่นคงสามัญ และ ๖) ทุกชาติต้องหลีกเลี่ยงการนำเอาเหตุการณ์ทางการเมืองเชื่อมโยงกับการเจรจาลดอาวุธ และต่อมาไซเคียตริสเซีย โดย นาย มิคาลเอล กาบาชอบ อดีตประธานาธิบดีแห่งสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต ได้กล่าวสุนทรพจน์ที่เกี่ยวกับการเชื่อมั่นต่อกันของสมาชิก ต่อที่ประชุม Helsinki ในปี พ.ศ.๒๕๒๗ โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการชักชวนให้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และมุ่งไปที่ความพยายามในการแสวงหาหนทางในการลดการใช้อาวุธ

๑.๔ ความมั่นคงร่วมมือ (Cooperative Security): แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ ที่ผสมผสานแนวความคิดของ ความมั่นคงแบบสามัญ และความมั่นคงสมบูรณ์แบบ แนวความคิดนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๓๑ โดยนาย โจ คลาก รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีของแคนาดา ได้กล่าวถึงความมั่นคงร่วมมือโดยเน้นไปที่ ความมั่นคงในภูมิภาคแปซิฟิกเหนือเป็นหลัก และหลังจากนั้นได้มีการประกาศออกมาอย่างเป็นทางการโดยเลขาธิการทั่วไปของสหประชาชาติในเวลาต่อมา ความมั่นคงแบบนี้ จะมีลักษณะคล้ายกับความมั่นคงแบบสามัญมากแต่จะแตกต่าง ที่จะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป โดยมีการพัฒนาความร่วมมือขึ้นในรูปแบบเป็นพหุภาคี นอกจากนี้ยังมีความอ่อนตัวและประนีประนอมกว่าความมั่นคงสามัญ

๒. แนวความคิดความมั่นคงทั่วไป มีแนวความคิดย่อย ๖ ประการคือ

๒.๑ ความมั่นคงของชาติ (National Security): แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่มุ่งเน้นในการดำเนินการที่ก่อให้เกิดความมั่นคงโดยอาศัยพลังอำนาจของชาติ (National Power) เพราะพลังอำนาจของชาติจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพิทักษ์รักษาสิ่งสำคัญที่เปรียบเสมือนหัวใจ

ของชาติ นั่นก็คือความมุ่งประสงค์ของชาติ (National Purpose) และผลประโยชน์ของชาติ (National Interests) ดังนั้นการดำเนินการที่จะมุ่งไปสู่ความมั่นคงประเภทนี้ก็จะมีความแตกต่างกันไปตามความมุ่งประสงค์ของแต่ละชาติและผลประโยชน์ของแต่ละชาติ

๒.๒ ความมั่นคงภายใน (Internal Security): แนวความคิดนี้แนวความคิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความมั่นคงของชาติ โดยความมั่นคงภายในจะมุ่งเน้นไปในเรื่องของความมั่นคงภายในประเทศที่จะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติในที่สุด

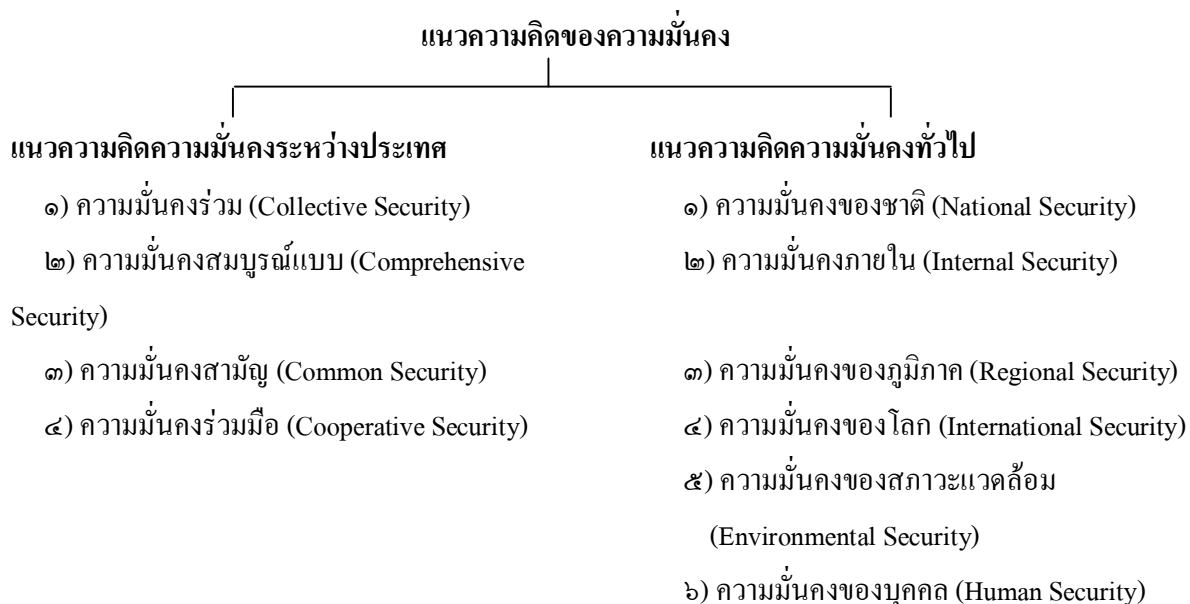
๒.๓ ความมั่นคงของภูมิภาค (Regional Security): แนวความคิดนี้จะให้ความสำคัญกับประเทศใกล้เคียงกันหลายประเทศที่รวมตัวกันเป็นภูมิภาคย่อย ซึ่งความมั่นคงในภูมิภาคนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประเทศแต่ละประเทศมีความมั่นคงทั้งภายในและมีความมั่นคงของชาติ (พลังอำนาจของชาติที่เหมาะสม)

๒.๔ ความมั่นคงของโลก (International Security): แนวความคิดนี้มีลักษณะเหมือนกับความมั่นคงของภูมิภาค แต่จะแตกต่างกันที่การรวมตัวกันเป็นกลุ่มที่ใหญ่ขึ้นคือทุกประเทศในโลกนี้ ซึ่งจะรวมความมั่นคงภายในแต่ละชาติและความมั่นคงของชาติแต่ละชาติ

๒.๕ ความมั่นคงของสภาวะแวดล้อม (Environmental Security): แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่พยายามจะรักษาภาวะเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมภายในโลกเพื่อให้สังคมมนุษย์ยังคงอยู่ต่อไปภายในโลกนี้ร่วมกับธรรมชาติได้ การพิจารณาแนวความคิดนี้จะมองไปในอนาคตโดยใช้หลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับประเด็นสำคัญของความมั่นคงประเภทนี้คือประเทศที่ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมมากมักจะเป็นประเทศมหาอำนาจ หรือประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ดังนั้นความรับผิดชอบในการออกค่าใช้จ่ายในการรักษาสิ่งแวดล้อมจะต้องเป็นสัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างไร

๒.๖ ความมั่นคงของบุคคล (Human Security): แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่หลายประเทศได้เฟื่องฟูและให้ความสนใจเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นของสิทธิมนุษยชน โดยการดำเนินการเพื่อให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์นั้นจะต้องใช้พลังอำนาจของชาติในด้านต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือจำนวนมาก เพราะแต่ละบุคคลจะมีความมั่นคงได้ จะมีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณาหลายประการเช่น สิทธิมนุษยชน คุณภาพชีวิต การศึกษา ฐานะทางการเงิน อนามัยชุมชน ฯลฯ

จากแนวความคิดเกี่ยวกับความมั่นคง สามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

จากการอธิบายในขั้นต้น จะเห็นได้ว่าทั้งแนวความคิดความมั่นคงภายในและความมั่นคงของชาตินั้น ถูก พ.อ.วิชัย ชูเชิด จัดไว้ในหมวดเดียวกันคือ อยู่ในหมวดแนวความคิดของความมั่นคงทั่วไป ซึ่งความมั่นคงภายในเป็นแนวความคิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสิ่งใดๆก็ตามที่กระทบกระเทือนหรือเกี่ยวพันกับความมั่นคงภายในของประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติในที่สุด อาจกล่าวได้ว่าหากปราศจากความมั่นคงภายในก็จะปราศจากความมั่นคงของชาตินั่นเอง

สำหรับประเทศไทยซึ่งมีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นหน่วยงานหลักของสำนักนายกรัฐมนตรี ในการบูรณาการ และประสานการปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหายภายในราชอาณาจักร และให้เกิดความมั่นคงของรัฐและความสงบสุขของประชาชน บทบาทหน้าที่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จะถูกกล่าวถึงในตอนต่อไป

๑. ทฤษฎีแรงจูงใจ

๑.๑ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral View of Motivation) ทฤษฎีนี้ให้

๑.๒ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning View of Motivation)

๑.๓ ทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitive View of Motivation) ทฤษฎีนี้เห็นว่า

แรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับ การรับรู้ (Perceive) สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว

โดยอาศัยความสามารถทางปัญญาเป็นสำคัญ มนุษย์จะได้รับแรงผลักดันจากหลาย ๆ ทางในการแสดงพฤติกรรม ซึ่งในสภาพเช่นนี้ มนุษย์จะเกิดสภาพความไม่สมดุล (Disequilibrium) ขึ้น เมื่อเกิดสภาพเช่นว่านี้มนุษย์จะต้องอาศัยกระบวนการดูดซึม (Assimilation) และการปรับ (Accommodation) ความแตกต่างของประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ให้เข้ากับประสบการณ์เดิมของตนซึ่งการจะทำให้จะต้องอาศัยสติปัญญาเป็นพื้นฐานที่สำคัญทฤษฎีนี้เน้นเรื่องแรงจูงใจภายใน (intrinsic Motivation) นอกจากนั้นทฤษฎีนี้ยังให้ความสำคัญกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการวางแผน ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับระดับของความคาดหวัง (Level of Aspiration) โดยที่เขาถือว่าคนเรามีแนวโน้มที่จะตั้งความคาดหวังของตนเองให้สูงขึ้นเมื่อเขาทำงานหนึ่งสำเร็จ และตรงกันข้ามก็จะตั้งความคาดหวังของตนเองต่ำลง เมื่อเขาทำงานหนึ่งแล้วล้มเหลว

๑.๔ ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic View of Motivation) แนวความคิดนี้เป็นของมาสโลว์ (Maslow) ที่ได้อธิบายถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ โดยที่ความต้องการจะเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อไปสู่ความต้องการนั้น ดังนี้ถ้าเข้าใจความต้องการของมนุษย์ก็สามารถอธิบายถึงเรื่องแรงจูงใจของมนุษย์ได้เช่นเดียวกัน

๒. องค์ประกอบของแรงจูงใจ

นักจิตวิทยาปัจจุบันได้ศึกษาและสรุปว่า องค์ประกอบของแรงจูงใจ มี ๓ ด้านคือ

๒.๑ องค์ประกอบทางด้านกายภาพ (Biological Factor) ในองค์ประกอบด้านนี้จะพิจารณาถึงความต้องการทางกายภาพของมนุษย์ เช่น ความต้องการปัจจัย ๔ เพื่อจะดำรงชีวิตอยู่ได้

๒.๒ องค์ประกอบทางการเรียนรู้ (Learned Factor) องค์ประกอบด้านนี้เป็นผลสืบเนื่องต่อกันจากองค์ประกอบข้อ ๑ ทั้งนี้เพราะมนุษย์ทุกคนไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการในปริมาณ ชนิด และคุณภาพตามที่ตนเองต้องการ และในหลาย ๆ ครั้ง สิ่งแวดล้อมเป็นตัววางเงื่อนไขในการสร้างแรงจูงใจของมนุษย์

๒.๓ องค์ประกอบทางด้านการคิด (Cognitive Factor)

๓. ประเภทของแรงจูงใจ

นักจิตวิทยาได้แบ่งลักษณะของแรงจูงใจออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

๓.๑ กลุ่มที่ ๑ แรงจูงใจขับพลัน (Aroused Motive) คือแรงจูงใจที่กระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรม ออกมาทันทีทันใด แรงจูงใจสะสม (Motivational Disposition หรือ Latent Motive) คือแรงจูงใจที่มีอยู่แต่ไม่ได้แสดงออกทันที จะค่อย ๆ เก็บสะสมไว้รอการแสดงออกในเวลาใดเวลาหนึ่งต่อ

๓.๒ กลุ่มที่ ๒ แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motive) คือแรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเร้าภายในตัวของบุคคลผู้นั้น

แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive) คือแรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเร้าภายนอก

๓.๓ กลุ่มที่ ๓ แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary Motive) คือแรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการที่เห็นพื้นฐานทางร่างกาย เช่น ความหิว, กระหาย

แรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary Motive) คือแรงจูงใจที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากแรงจูงใจขั้นปฐมภูมิ

๔. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Maslow's Hierarchical Theory of Motivation)

Maslow เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นจำนวนมากสามารถอธิบายโดยใช้แนวโน้มของบุคคลในการค้นหาเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิตของเขาได้รับความต้องการ ความปรารถนา และได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง เป็นความจริงที่จะกล่าวว่ากระบวนการของแรงจูงใจเป็นหัวใจของทฤษฎีบุคลิกภาพของ Maslow โดยเขาเชื่อว่ามนุษย์เป็น “สัตว์ที่มีความต้องการ” (wanting animal) และเป็นการยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ ในทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจและเมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้วก็จะยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่นๆต่อไป ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการจะได้รับสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ

Maslow กล่าวว่าความปรารถนาของมนุษย์นั้นติดตัวมาแต่กำเนิดและความปรารถนาเหล่านี้จะเรียงลำดับขั้นของความปรารถนา ตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความปรารถนาขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ

๕. ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (The Need – Hierarchy Conception of Human Motivation)

Maslow เรียงลำดับความต้องการของมนุษย์จากขั้นต้นไปสู่ความต้องการขั้นต่อไปไว้เป็นลำดับ โดยมีการเรียงลำดับขั้นความต้องการที่อยู่ในขั้นต่ำสุด จะต้องได้รับความพึงพอใจเสียก่อนบุคคลจึงจะสามารถผ่านพ้นไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับดังนี้

๕.๑ ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจมากที่สุด และสังเกตเห็นได้ชัดที่สุด จากความต้องการทั้งหมดเป็นความต้องการที่ช่วยการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม ออกซิเจน การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ ความต้องการความอบอุ่น ตลอดจนความต้องการที่จะถูกกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัส แรงขับของร่างกายเหล่านี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความอยู่รอดของร่างกายและของอินทรีย์ ความ

พึงพอใจที่ได้รับ ในขั้นนี้จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการในขั้นที่สูงกว่า และถ้าบุคคลใดประสบความล้มเหลวที่จะสนองความต้องการพื้นฐานนี้ก็จะไม่ได้รับการกระตุ้น ให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้นอย่างไรก็ตาม ถ้าความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่ได้รับความพึงพอใจ บุคคลก็จะอยู่ภายใต้ความต้องการนั้นตลอดไป ซึ่งทำให้ความต้องการอื่นๆ ไม่ปรากฏหรือกลายเป็นความต้องการระดับรองลงไป เช่น คนที่อดอยากหิวโหยเป็นเวลานานจะไม่สามารถสร้างสรรค์สิ่งที่มีประโยชน์ต่อโลกได้ บุคคลเช่นนี้จะหมกมุ่นอยู่กับการจัดหาบางสิ่งบางอย่างเพื่อให้มีอาหารไว้รับประทาน Maslow อธิบายต่อไปว่าบุคคลเหล่านี้จะมีความรู้สึกเป็นสุขอย่างเต็มที่เมื่อมีอาหารเพียงพอสำหรับเขา และจะไม่ต้องการสิ่งอื่นใดอีก ชีวิตของเขากล่าวได้ว่า เป็นเรื่องของ การรับประทาน สิ่งอื่นๆ นอกจากนี้จะไม่มีค่าสำคัญไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพ ความรัก ความรู้สึกต่อชุมชน การได้รับการยอมรับ และปรัชญาชีวิต บุคคลเช่นนี้มีชีวิตอยู่เพื่อที่จะรับประทานเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

๕.๒ ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับความพึงพอใจแล้วบุคคลก็จะพัฒนาการไปสู่ขั้นใหม่ต่อไป ซึ่งขั้นนี้เรียกว่า ความต้องการความปลอดภัยหรือความรู้สึกมั่นคง (safety or security) Maslow กล่าวว่าความต้องการความปลอดภัยนี้จะสังเกตได้ง่ายในทารกและในเด็กเล็กๆ เนื่องจากทารกและเด็กเล็กๆ ต้องการความช่วยเหลือและต้องพึ่งพาศูนย์อื่น ตัวอย่าง ทารกจะรู้สึกกลัวเมื่อถูกทิ้งให้อยู่ตามลำพังหรือเมื่อเขาได้ยินเสียงดังๆ หรือเห็นแสงสว่างมาก ๆ แต่ประสบการณ์และการเรียนรู้จะทำให้ความรู้สึกกลัวหมดไป ดังคำพูดที่ว่า “ฉันไม่กลัวเสียงฟ้าร้องและฟ้าแลบอีกต่อไปแล้ว เพราะฉันรู้ธรรมชาติในการเกิดของมัน” พลังความต้องการความปลอดภัยจะเห็นได้ชัดเจนเช่นกันเมื่อเด็กเกิดความเจ็บป่วย ตัวอย่าง เด็กที่ประสบอุบัติเหตุขาหักก็จะรู้สึกกลัวและอาจแสดงออกด้วยอาการผื่น ร้าย และความต้องการที่จะได้รับความปกป้องคุ้มครอง และการให้กำลังใจ Maslow กล่าวเพิ่มเติมว่า พ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกอย่างไม่กวัดจั่นและตามใจมากเกินไป จะไม่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าได้รับความพึงพอใจจากความต้องการความปลอดภัย การให้นอนหรือให้กินไม่เป็นเวลาไม่เพียงแต่ทำให้เด็กสับสนเท่านั้นแต่ยังทำให้เด็กรู้สึกไม่มั่นคงในสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเขา สัมพันธภาพของพ่อแม่ที่ไม่ดีต่อกัน เช่น ทะเลาะกันทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน พ่อแม่แยกกันอยู่ หย่า ดาษจากไป สภาพการณ์เหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกที่ดีของเด็ก ทำให้เด็กรู้ว่าสิ่งแวดล้อมต่างๆ ไม่มั่นคง ไม่สามารถคาดการณ์ได้และนำไปสู่ความรู้สึกไม่ปลอดภัย

ความต้องการความปลอดภัยจะยังมีอิทธิพลต่อบุคคลแม้ว่าจะผ่านพ้นวัยเด็กไปแล้ว แม้ในบุคคลที่ทำงานในฐานะเป็นผู้คุ้มครอง เช่น ผู้รักษาเงิน นักบัญชี หรือทำงานเกี่ยวกับการประกันต่างๆ และผู้ที่ทำหน้าที่ให้การรักษาพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้อื่น เช่น แพทย์

พยายาม แม้กระทั่งคนชรา บุคคลทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะไฝหาความปลอดภัยด้วยกันทั้งสิ้น ศาสนา และปรัชญาที่มนุษย์ยึดถือทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง เพราะทำให้บุคคลได้จัดระบบของตัวเองให้มีเหตุผลและวิถีทางที่ทำให้บุคคลรู้สึก “ปลอดภัย” ความต้องการความปลอดภัยในเรื่องอื่นๆ จะเกี่ยวข้องกับการเผชิญกับสิ่งต่างๆ เหล่านี้ สงคราม อาชญากรรม น้ำท่วม แผ่นดินไหว การจลาจล ความสับสนไม่เป็นระเบียบของสังคม และเหตุการณ์อื่นๆ ที่คล้ายคลึงกับสภาพเหล่านี้

Maslow ได้ให้ความคิดต่อไปว่าอาการโรคประสาทในผู้ใหญ่ โดยเฉพาะโรคประสาทชนิดย้ำคิด-ย้ำทำ (obsessive - compulsive neurotic) เป็นลักษณะเด่นชัดของการค้นหาความรู้สึกปลอดภัย ผู้ป่วยโรคประสาทจะแสดงพฤติกรรมว่าเขากำลังประสบเหตุการณ์ที่ร้ายกาจ และกำลังมีอันตรายต่างๆ เขาจึงต้องการมีใครสักคนที่ปกป้องคุ้มครองเขาและเป็นบุคคลที่มีความเข้มแข็งซึ่งเขาสามารถจะพึ่งพาอาศัยได้

๕.๓ ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love needs) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของเป็นความต้องการขั้นที่ ๓ ความต้องการนี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลต้องการได้รับความรักและความเป็นเจ้าของโดยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือกับผู้อื่น สมาชิกภายในกลุ่มจะเป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับบุคคล กล่าวคือ บุคคลจะรู้สึกเจ็บปวดมากเมื่อถูกทอดทิ้งไม่มีใครยอมรับ หรือถูกตัดออกจากสังคม ไม่มีเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจำนวนเพื่อนๆ ญาติพี่น้อง สามีหรือภรรยาหรือลูกๆ ได้ลดน้อยลงไป

๕.๔ ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Self - Esteem needs) เมื่อความต้องการได้รับความรัก และการให้ความรักแก่ผู้อื่นเป็นไปอย่างมีเหตุผล และทำให้บุคคล เกิดความพึงพอใจแล้ว พลังผลักดันในขั้นที่ ๓ ก็จะลดลงและมีความต้องการในขั้นต่อไปมาแทนที่ กล่าวคือมนุษย์ต้องการที่จะได้รับความนับถือยกย่องออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นความต้องการนับถือตนเอง (self - respect) ส่วนลักษณะที่ ๒ เป็นความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (esteem from others)

๕.๔.๑ ความต้องการนับถือตนเอง (self - respect) คือ ความต้องการมีอำนาจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความแข็งแรง มีความสามารถในตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น และมีความเป็นอิสระ ทุกคนต้องการที่จะรู้ตัวว่าเขามีคุณค่าและมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในงานภารกิจต่างๆ และมีชีวิตที่เด่นดัง

๕.๔.๒ ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (esteem from others) คือ ความต้องการมีเกียรติยศ การได้รับยกย่อง ได้รับการยอมรับ ได้รับความสนใจ มีสถานภาพ มี

ชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขาน และเป็นที่ชื่นชมยินดี มีความต้องการที่จะได้รับความยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขากระทำซึ่งทำให้รู้สึกว่าคุณค่าความสามารถของเขาได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง ก็เป็นเช่นเดียวกับธรรมชาติของลำดับขั้นในเรื่องความต้องการด้านแรงจูงใจตามทัศนะของ Maslow ในเรื่องอื่นๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตนั้นคือบุคคลจะแสวงหาความต้องการได้รับการยกย่องก็เมื่อภายหลังจาก ความต้องการความรักและความ เป็นเจ้าของได้รับการตอบสนองความพึงพอใจของเขาแล้ว และ Maslow กล่าวว่ามันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่บุคคลจะย้อนกลับจากระดับขั้นความต้องการในขั้นที่ ๔ กลับไปสู่ระดับขั้นที่ ๓ อีกถ้า ความต้องการระดับขั้นที่ ๓ ซึ่งบุคคลได้รับไว้แล้วนั้นถูกระทบกระเทือนหรือสูญสลายไปทันทีทันใดดังตัวอย่างที่ Maslow นำมาอ้างคือหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งเธอคิดว่าการตอบสนองความต้องการความรักของเธอได้ดำเนินไปด้วยดี แล้วเธอจึงทุ่มเทและเอาใจใส่ในธุรกิจของเธอ และได้ ประสบความสำเร็จเป็นนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงอย่างไม่คาดฝัน แต่สามีได้ผลจากเธอไป ในเหตุการณ์เช่นนี้ปรากฏว่าเธอวางมือจากธุรกิจต่างๆ ในการที่จะส่งเสริมให้เธอได้รับความยกย่องนับถือ และหันมาใช้ความพยายามที่จะเรียกร้องสามีให้กลับคืนมา ซึ่งการกระทำเช่นนี้ของเธอเป็นตัวอย่างของ ความต้องการความรักซึ่งครั้งหนึ่งเธอได้รับแล้ว และถ้าเธอ ได้รับความพึงพอใจในความรักโดยสามี หวนกลับคืนมา เธอก็จะกลับไปเกี่ยวข้องในโลกธุรกิจอีกครั้งหนึ่ง

ความพึงพอใจของความต้องการได้รับการยกย่องโดยทั่วไปเป็นความรู้สึก และทัศนคติของความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้สึกว่าคุณค่า การมีผลกระทัด การมีความสามารถ และความรู้สึกว่ามีชีวิตอยู่อย่างมีประโยชน์ และเป็นบุคคลที่มีความจำเป็นต่อโลก ในทางตรงกันข้ามการขาดความรู้สึกต่างๆ ดังกล่าวนี้ย่อมนำไปสู่ความรู้สึกและทัศนคติของปมด้อยและความรู้สึกไม่พอใจเพียง เกิดความรู้สึกอ่อนแอและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นการรับรู้ตนเองในทางนิเสธ (negative) ซึ่งอาจก่อให้เกิดความรู้สึกกลาตกลัวและรู้สึกว่าตนเองไม่มีประโยชน์ และสิ้นหวังในสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของชีวิต และประเมินตนเองต่ำกว่าชีวิตความเป็นอยู่กับการได้รับการยกย่อง และยอมรับจากผู้อื่นอย่างจริงจังมากกว่าการมีชื่อเสียงจากสถานภาพหรือการได้รับการประจบประแจง การได้รับความนับถือยกย่องเป็นผลมาจากความเพียรพยายามของบุคคล และความต้องการนี้อาจเกิดอันตรายขึ้นได้ถ้าบุคคลนั้นต้องการคำชมเชยจากผู้อื่นมากกว่าการยอมรับความจริงและเป็นที่ยอมรับกันว่าการได้รับความนับถือยกย่อง มีพื้นฐานจากการกระทำของบุคคลมากกว่าการควบคุมจากภายนอก

๕.๕ ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self - Actualization needs) ถึงลำดับขั้นสุดท้าย ถ้าความต้องการลำดับขั้นก่อนๆ ได้ทำให้เกิดความพึงพอใจอย่างมี

ประสิทธิภาพ ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงก็จะเกิดขึ้น Maslow อธิบายความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ว่าเป็นความปรารถนาในทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งบุคคลสามารถจะได้รับอย่างเหมาะสมบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในขั้นสูงสุดนี้ จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ และศักยภาพของเขา และมีความปรารถนาที่จะปรับปรุงตนเอง พลังแรงขับของเขาจะกระทำพฤติกรรมตรงกับความสามารถของตน กล่าวโดยสรุปการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงเป็นความต้องการอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะบรรลุถึงจุดสูงสุดของศักยภาพ เช่น “นักดนตรีก็ต้องใช้ความสามารถทางด้านดนตรี ศิลปินก็ต้องวาดรูป กวีจะต้องเขียนโคลงกลอน ถ้าบุคคลเหล่านี้ได้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตนตั้งไว้ก็เชื่อได้ว่าเขาเหล่านั้นเป็นคนที่รู้จักตนเองอย่างแท้จริง” (Maslow, ๑๙๗๐ : ๔๖)

ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงจะดำเนินไปอย่างง่ายหรือเป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยความเป็นจริงแล้ว Maslow เชื่อว่าคนเรามักจะกลัวตัวเองในสิ่งเหล่านี้ “ด้านที่ดีที่สุดของเรา ความสามารถพิเศษของเรา สิ่งที่ดีงามที่สุดของเรา พลังความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์” (Maslow, ๑๙๖๒ : ๕๘)

ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงมิได้มีแต่เฉพาะในศิลปินเท่านั้น คนทั่วไป เช่น นักกีฬา นักเรียน หรือแม้แต่กรรมกรก็สามารถจะมีความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงได้ ถ้าทุกคนสามารถทำในสิ่งที่ตนต้องการให้ดีที่สุด รูปแบบเฉพาะของการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงจะมีความแตกต่างอย่างกว้างขวางจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง กล่าวได้ว่ามันคือระดับความต้องการที่แสดง ความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างยิ่งใหญ่ที่สุด

ปัญหาด้านความมั่นคงภายในของประเทศไทย

ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงที่สืบเนื่องมาจากสภาวะแวดล้อมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแต่ละชาติมีความแตกต่างกันทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม จิตวิทยาในขณะที่ประเทศไทยถือเป็นศูนย์กลางความเจริญ มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งด้านทรัพยากร และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงในหลายด้าน ซึ่งอาจขยายวงกว้างออกไปเป็นปัญหาความมั่นคงที่รุนแรงต่อชาติได้ ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ (คู่มือการปฏิบัติงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตามโครงสร้างใหม่, ๒๕๕๔ : ๖ - ๑๑)

๑. ปัญหาการก่อการร้าย

ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ในภูมิภาคทั่วโลกก่อให้เกิดเป็นภัยคุกคามจากการก่อการร้าย ซึ่งการก่อการร้ายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงและผิดกฎหมาย ทำให้การก่อการร้ายมีความใกล้เคียงต่ออาชญากรรม สำหรับประเทศไทยถึงแม้จะไม่ได้เป็นเป้าหมายโดยตรงของกลุ่มก่อการร้ายสากล แต่ยังคงเป็นประเทศที่เสี่ยงต่อการที่กลุ่มก่อการร้ายอาจเข้ามาปฏิบัติการเป็นแหล่งหลบซ่อน จัดหาเงินทุน เนื่องจากมีปัจจัยเอื้ออำนวยหลายประการ เช่น นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว และการลงทุนจากต่างชาติ เป็นต้น

๒. ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ถือว่าเป็นภัยที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุข และความมั่นคงแห่งชาติ และได้ผลักดันการแก้ไขปัญา โดยการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและจากการที่ไทยเป็นศูนย์กลางการคมนาคมในภูมิภาค มีนโยบายส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวทำให้มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางเข้ามาจำนวนมาก เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติให้แฝงตัวเข้ามาหลบซ่อนพักพิง และใช้เป็นศูนย์กลางในการก่ออาชญากรรม นอกจากนี้โลกในยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลให้การขยายเครือข่ายธุรกิจผิดกฎหมายมีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น การฟอกเงิน การลักลอบค้ายาเสพติด ค้าอาวุธ ค้าสตรี และเด็ก ฯลฯ

๓. ปัญหายาเสพติด

การแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทย เนื่องจากผู้ผลิตยังคงมีขีดความสามารถผลิตยาเสพติดออกจำหน่าย ผู้เสพยังมีความต้องการยาเสพติด และผู้ค้ารายสำคัญยังมีเครือข่ายพร้อมที่จะทำธุรกิจค้ายาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้า เฮโรอีน และไอซ์ พื้นที่ภาคเหนือยังเป็นพื้นที่สำคัญในการลักลอบนำเข้ายาบ้า ส่วนด้านชายแดนไทย - ลาวจะใช้วิธีลำเลียงลงเรือข้ามแม่น้ำโขงมาพักคอยบริเวณชายฝั่งก่อนที่จะนำเข้าสู่พื้นที่ตอนใน และเนื่องจากปัจจุบันการผ่านเข้า - ออกระหว่างประเทศสามารถกระทำได้ง่ายโดยการใช้อัตราผ่านแดน(Border Pass) เดินทางเข้า - ออกตามช่องทางที่ถูกกฎหมาย ทั้งด่านพรมแดนและจุดผ่อนปรน การจดทะเบียนเพื่อให้แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้าไปทำงานในพื้นที่ตอนในของประเทศ ยังเป็น โอกาสให้แรงงานเหล่านั้น นำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายด้วย

๔. ปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ที่กระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสถาบันหลัก

การจารกรรมข้อมูลจากองค์กรหรือสถาบันทางเศรษฐกิจ และด้านความมั่นคงกำลังเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องสร้างระบบป้องกัน และได้รับการทดสอบระบบตลอดเวลา ทั้งยังมีความเสี่ยงต่อ

การรั่วไหลของข้อมูลซึ่งมีค่ามหาศาล และทำลายความสามารถยิ่ง การก่อวินาศกรรมข้อมูลที่จะเป็นภัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงให้เสียหาย

๕. ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการจัดการทรัพยากร พลังงาน และสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาระหว่างรัฐ กับ ประชาชน

การทำลายสิ่งแวดล้อม การตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน การบุกรุกป่าชายเลน ส่งผลกระทบต่อความสมดุลของธรรมชาติที่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระทำใน ๓ ลักษณะ คือการกระทำของนายทุน, การตัดไม้ของราษฎรในพื้นที่เพื่อต้องการที่ดินสำหรับการเพาะปลูก และการตัดไม้เพื่อสร้างที่พักอาศัย การบุกรุกจะกระทำเป็นขบวนการ โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐและราษฎรในพื้นที่ให้ความร่วมมือ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการปราบปรามผู้กระทำความผิด การลักลอบตัดไม้ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติรวมถึงป่าต้นน้ำลำธาร

๖. ปัญหาความขัดแย้งทางสังคม

จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชาติ เกิดความขัดแย้งทางความคิดในเรื่องต่างๆ อาทิ การเมือง การปกครอง ความเชื่อทางศาสนา ความไม่เท่าเทียมทางสังคมเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับกบฏกบฏภายใต้รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.๒๕๕๐ ที่หลายกลุ่มยังคงมีความคิดเห็นแตกต่างทำให้เกิดความแตกแยกทางสังคมลุกลามเป็นวงกว้างจนถึงระดับชุมชน และสถาบัน นำไปสู่ความขัดแย้งเผชิญหน้า มองว่ากลุ่มที่คิดแตกต่างคือศัตรูทั้งบางกลุ่ม/บางพวกยังมีการพาดพิงไปถึงสถาบันเบื้องสูง ซึ่งถือว่าความขัดแย้งทางสังคมเหล่านี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งของชนในชาติที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหาคด้วยสันติวิธีให้บังเกิดผลอย่างจริงจัง

๗. ปัญหาเกี่ยวกับอาวุธสงคราม

ในช่วงยุคหลังสงครามเย็น สงครามที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นสงครามขนาดเล็กในลักษณะของปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศโดยอาวุธที่ใช้เป็นอาวุธขนาดเล็ก ทั้งนี้อาวุธดังกล่าวนอกจากจะใช้ในสงครามดังกล่าวแล้ว ยังได้แพร่กระจาย และถูกนำไปใช้ในการก่อปัญหาอาชญากรรมหรือใช้ในการสร้างอิทธิพลขององค์กรอาชญากรรม รวมทั้งถูกนำไปใช้ในขบวนการค้ายาเสพติด และการต่อต้านอำนาจรัฐในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๘. ปัญหาผู้มีอิทธิพล

ผู้มีอิทธิพลเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ดำรงตนด้วยการกระทำการด้วยตนเองหรือจ้างวาน สนับสนุนการกระทำการใดๆ ที่ผิดกฎหมายหรืออยู่เหนือกฎหมาย ซึ่งผลของการกระทำนั้นเป็นการบ่อนทำลายเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ

ประชาชน เป็นอุปสรรคขัดขวางการดำเนินการตามเจตนารมณ์ของประชาชน หรือทำลายคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยส่วนรวม ซึ่งพฤติกรรมของกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่สำคัญ ได้แก่

๘.๑ กลุ่มผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๘.๒ กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบขนสินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน น้ำมันปาล์มเถื่อน บุหรี่/สุราเถื่อน ฯลฯ

๘.๓ กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบจัดให้มีบ่อนการพนัน โต๊ะพนันฟุตบอล หวยใต้ดิน จับยี่กี ตู้เกมไฟฟ้า ฯลฯ

๘.๔ กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบค้าผู้หญิงและเด็ก บังคับค้าประเวณีโสเภณีเด็ก

๘.๕ กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบนำคนเข้า - ออกและอยู่ในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย

๕. ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์การก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) เหตุการณ์ยังคงความรุนแรง สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งของประชาชนและทางราชการ โดยความรุนแรง ในเชิงปริมาณเป็นการเกิดเหตุร้ายถี่ในลักษณะการก่อเหตุร้ายรายวัน และในเชิงคุณภาพความรุนแรงได้มีพัฒนาการของเหตุการณ์ร้าย ทั้งในเรื่องรูปแบบ/วิธีการ ทั้งการลอบยิง, ลอบวางระเบิด, การประทุษร้ายด้วยของมีคม, การทำลายพืชสวน, การทิ้งแผ่นปลิวไว้ในที่เกิดเหตุบ่งบอกถึงเหตุของการกระทำโดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่สถานที่ราชการ, ที่ตั้งหน่วยทหาร/ตำรวจ, โรงเรียน ขณะที่กลุ่มเป้าหมายขยายไปยังคนไทยมุสลิมที่ให้ความร่วมมือกับทางราชการ และคนไทยพุทธที่ไม่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แบ่งกลุ่มที่มีบทบาทในการสร้างสถานการณ์ในพื้นที่ จชต. ออกเป็น ๔ กลุ่มหลักคือ ขบวนการแบ่งแยกดินแดนของกลุ่มก่อความไม่สงบ, กลุ่มการเมืองทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น, กลุ่มผู้มีอิทธิพล/ธุรกิจผิดกฎหมาย และเกิดจากสาเหตุส่วนตัว

๑๐. ปัญหาชนกลุ่มน้อย แรงงานต่างด้าว และผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

๑๐.๑ ชนกลุ่มน้อยหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จากการหนีภัยสงคราม การปราบปรามชนกลุ่มน้อย/กลุ่มต่อต้านรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้าน ความขัดแย้งทางการเมือง ความต้องการแสวงหาโอกาสชีวิตที่ดีกว่า หรือการที่ประเทศเพื่อนบ้านไม่รับรองสถานะและผลักดันออกนอกประเทศ ส่งผลให้มีราษฎรอพยพเข้าไทยจำนวนมาก รัฐบาลไทยมีการเปิดพื้นที่พักพิงเพื่อรองรับ และจำกัดพื้นที่ให้แก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบ ปรากฏว่ามีผู้หนีภัยหลบหนีออกจาก

พื้นที่พักพิงไปขายแรงงานในพื้นที่อื่นๆ กระทั่งต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหรือการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบในด้านต่างๆ ตามมา ที่สำคัญ คือ

๑๐.๑.๑ ปัญหาความสงบเรียบร้อย ปัญหาสถานะและสิทธิ เชื้อมโยงไปสู่ปัญหาด้านสังคมนำไปสู่กระแสการเรียกร้องขอมีสถานะและสิทธิในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะการกดขี่ และการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๑๐.๑.๒ ปัญหาการหากระแวงของประเทศเพื่อนบ้าน

๑๐.๑.๓ ปัญหาโรคติดต่อร้ายแรง และการดูแลสุขภาพด้านสาธารณสุข

๑๐.๑.๔ ปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติด

๑๐.๒ แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ คือ พม่า ลาว และกัมพูชา รวมทั้งชาวมุสลิมพม่าโรฮิงญา และชาวเกาหลีเหนือที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองเพื่อขายแรงงาน และเป็นทางผ่านเพื่อขอลี้ภัยไปยังประเทศที่สาม มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

๑๐.๒.๑ ชาวพม่า ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวพม่าส่วนใหญ่จะลักลอบเดินทางเข้ามาตามภูมิประเทศบริเวณแนวชายแดน เดินทางเข้าสู่พื้นที่ส่วนในโดยมีญาติหรือเพื่อนที่ทำงานอยู่ก่อนแล้วเป็นผู้ชักชวนหรือแนะนำ การใช้แรงงานของชาวพม่าส่วนใหญ่จะทำงานในอาชีพที่คนไทยไม่นิยมทำ เพราะเห็นเป็นงานลำบาก และน่ารังเกียจ เช่น งานประมงและกิจการประมง ต่อเนื่องตามจังหวัดชายทะเล โดยเฉพาะที่ อ.แม่สาย จ.เชียงราย, อ.แม่สอด จ.ตาก ในพื้นที่ภาคกลาง, จ.สมุทรสาคร, กทม. และปริมณฑล

๑๐.๒.๒ ชาวมุสลิมพม่าโรฮิงญา เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวอาระกันในประเทศอาระกันของพม่ายังคงลักลอบหลบหนีเข้าไทยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในห้วง ๒ ปีที่ผ่านมา มีการลักลอบเข้ามาอย่างมากระด้าง โดยกระจายอยู่ในจังหวัดและเมืองสำคัญ พฤติกรรมที่น่าเป็นห่วงคือ ปรากฏข่าวสารว่ากลุ่มมุสลิมพม่าโรฮิงญาเกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย รวมทั้งมีอุดมการณ์เป็นทหารรับจ้างเพื่อพระเจ้า จึงมีความล่อแหลมที่อาจเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใน จชต.ได้

๑๐.๒.๓ ชาวลาว การเดินทางเข้ามาขายแรงงานในไทยของชาวลาว นอกจากจะลักลอบเข้ามาตามแนวชายแดน โดยมีขบวนการนำพาจะมีการเดินทางเข้าโดยใช้บัตรผ่านแดนหรือหนังสือเดินทางอย่างถูกต้องตามด่านหรือจุดผ่านแดน จากนั้นจะไม่เดินทางกลับและลักลอบทำงานอยู่ในไทย โดยเฉพาะหญิงอายุระหว่าง ๑๗ - ๒๕ ปีเข้ามาทำงานเป็นลูกจ้าง ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก และมีบางส่วนขายบริการทางเพศ

ส่วนปัญหาการส่งกลับชาวม้งลาว บ.ห้วยน้ำขาว อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์ จากผลการประชุมคณะอนุกรรมการไทย - ลาว เมื่อ ก.ย.๕๐ ที่ผ่านมา ซึ่งได้ข้อยุติว่า ชาวม้งลาว บ.ห้วยน้ำขาวฯ จะต้องถูกส่งกลับลาวทั้งหมด เป็นผลให้ชาวม้งลาวบางส่วนพยายามค้นรหาทางออก เพื่อที่จะไม่ต้องเดินทางกลับลาว โดยการพยายามเรียกร้องให้องค์กรนานาชาติเข้ามาช่วยเหลือ

๑๐.๒.๔ ชาวกัมพูชา การเดินทางของชาวกัมพูชามีวิธีการเช่นเดียวกับชาวลาว ส่วนใหญ่ปรากฏในลักษณะเข้ามาขายแรงงานในภาคเกษตรกรรม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนด้าน กัมพูชาในฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร และมีการเดินทางเข้าพื้นที่ส่วนในเข้ามาขายแรงงาน ในภาคอุตสาหกรรม การก่อสร้าง

๑๐.๒.๕ ชาวกัมพูชามุสลิม ในอดีตการเดินทางเข้าประเทศไทยของชาวมุสลิมกัมพูชามีการเข้า - ออกตามปกติของชาวมุสลิมกัมพูชาที่เดินทางไปยังพื้นที่ ๓ จศต.และ มาเลเซีย มีทั้งกลุ่มที่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ในห้วง ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมาการเดินทาง เข้ามาเป็นจำนวนมาก สำหรับวิธีการเดินทางส่วนใหญ่จะเดินทางเข้าเมืองอย่างถูกต้อง โดยติดต่อ ผ่านบริษัทจัดหางาน หรือขบวนการนำพาที่ให้บริการจัดทำหนังสือเดินทาง โดยเข้ามาตามจุดผ่านแดน ถาวร หรือจุดผ่อนปรนทางการค้าต่างๆ เดินทางไปยังแหล่งงานในพื้นที่ ๓ จศต. และมาเลเซีย

๑๐.๒.๖ ชาวเกาหลีเหนือ ยังคงลักลอบเข้าไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อขอลี้ภัยไป เกาหลีใต้และสหรัฐฯ ส่วนใหญ่จะเข้าไทยทางชายแดนด้าน อ.เชียงแสน จ.เชียงราย ประกอบกับ นโยบายของเกาหลีใต้ ที่จะรับชาวเกาหลีเหนือจากไทย รวมทั้งสหรัฐฯ ก็เสนอรับบางส่วน จึงเป็น แรงดึงดูดจูงใจให้มีชาวเกาหลีเหนือลักลอบเดินทางผ่านการนำพาเข้ามาในไทย ปัจจุบันมีชาวเกาหลี เหนืออยู่ในจีน ประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ คน เพื่อรอโอกาสลักลอบเข้าไทย

๑๑. ปัญหาการแพร่ขยายอุดมการณ์การสร้างความรุนแรงจากภายใน และ ภายนอกประเทศ

จากความเชื่อในลัทธิอุดมการณ์ และการใช้ความรุนแรงเข้าดำเนินการในสิ่งที่ส่งผล กระทบต่อความมั่นคง โดยเกิดขึ้นได้ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและประเพณี เพื่อให้เป็นไปตามแนวความคิด และเป้าหมายของบุคคล/กลุ่มบุคคล/องค์กร ใช้การปลุกฝัง สรรหาแนวร่วมของผู้มีอุดมการณ์เดียวกันที่สามารถเชื่อมโยงกันได้สะดวก รวดเร็วขึ้นจากภาวะ โลกไร้พรมแดน จนขยายตัวนำไปสู่ปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข จะถูกกระตุ้นให้สติ สมาธิและการ วางตัวในสังคมปรับเปลี่ยน แปลกแยกอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน เป็นต้น

ที่กล่าวมาทั้งหมดในบทที่ ๒ เป็นการนำแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความมั่นคงภายใน ปัญหาความมั่นคงภายใน และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ ทฤษฎีลำดับความต้องการ มาทำการศึกษา

ค้นคว้าข้อมูลในรายละเอียด ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบถึงพฤติกรรมในการ
อพยพย้ายถิ่นฐานของชาวกัมพูชามุสลิม ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ ๓